

Культура і Побут

№ 39

Неділя, 26-го вересня 1926 р.

№ 39

Зміст. На передодні театрального-мистецького сезону.—Г. Коцюба. Перед великим ювілеєм.—Б. Вірний. Театр без приміщення.—Остан Вишня. Годі „балуватись“.—А. Лейтес. Серед руських журналів.—Д-р Блях. Фізкультура на Заході.—В. Ко-стенко. Організація укр. музичних сил.—Вірші. Ю. Дубкова і О. Канторина. Нові видання. Хроніка. Шахи й шаши.

На передодні театрального-мистецького сезону.

(Із розмови з завід. Управлінням Політосвіти т. Озерським).

Наш співробітник мав розмову з тов. Озерським, завід. Управлінням Політосвіти НКО. В розмові було зачеплено пайважливіші питання майбутнього театрального-мистецького сезону.

ОПЕРОВА СПРАВА.

Найвидатнішою подією майбутнього сезону буде безперечно організація двох нових українських оперових театрів—в Одесі і Києві. Разом з Харківською оперою вони творять могутнє оперове об'єднання, що справді є зараз на Україні, та й по всьому Союзові пайсильнішою організацією. В той час, як у Києві справа з організацією української опери не зустріла абсолютно ніяких перешкод, в Одесі це було значно труднішим, але зараз і в Одесі обстановка дуже сприятлива. Окружна комісія українзації під головуванням голови Окрвиконкому т. Мишкова, визнала величезну роботу пророблену організацією українськ. опери в Одесі, і це матиме величезне культурне і політичне значіння для Одеси. Комісія закликала всі радянські, професійні і громадські організації популяризувати значіння опери і допомогти їй в роботі. Ми певні, що українська державна опера стала на твердий ґрунт в Одесі, і хоча це звичайно не зменшить наших дальших зусиль в цьому напрямкові.

УКРАЇНСКА ЧИ УКРАЇНІЗОВАНА ОПЕРА?

Сама постановка такого питання, а певні кола українського громадянства ставлять так справу, показує провінціалістну обмеженість „хуторянську“ політику. „У нас нема ще української опери, неукраїнці не можуть її створити. Треба менше опер, та щоб дійсно була українська!“—от характер їхніх міркувань. Ще на відкритті минулого року в Харкові української опери мені доводилося зазначати, що українська культура нині виходить за межі вузько-національних рамок і сил, що справа української (звичайно, радянської) культури стала справою державною, і що до створення її зараз стануть не тільки національні українські сили, але й сили інших націй на Україні, і навіть поза Україною. Стає й корисним процесом створення української культури комуністична партія, робітничий клас, а це значить, що широкі, а що найважливіше, робітничі маси прилягають до цієї справи. Було б безглуздом і надзвичайно шкідливим для української культури, триматися тут „задрипанської“ політики і одиштовувати тих, хоча б і не українців, що хочать і мають здібності і

можуть спричинитися до збагачення української культури. А оперовій справі це просто потрібно. Наша музика—переважно пісення (колосальні досягнення!), романс (менше), „думки“, оперети. Симфоній не було, а опер не потрібно українських раніш. А диригенти, режисери є? І ми маємо до пів десятка опер—слабеньких і в вокальному і в музичному відношенні. Чи можемо ми обмежити репертуар цими операми? Чому не переносити на український ґрунт опери руських і світових композиторів? Ми вважаємо це за свій культурний і політичний обов'язок.

ЧЕРЕЗ УКРАЇНІЗАЦІЮ ОПЕРИ ДО УКРАЇНСЬКОЇ ОПЕРИ—

ось неминучий і єдиний шлях, а другий шлях: „копія на рідну справу“—кустарного будівництва, як от намагалися зробити в Києві з „Енеїдою“—непридатний шлях. Підготовкою співаків, диригентів, режисерів, працею композиторів над операми, а літераторів (щось зле беруться!) над сюжетами і лібрето (та ще й новими!)—ось методи створення української опери. А поки що треба йти в науку до техніки, до знання, до уміння, а навколо тих людей, що їх покликано до роботи, треба створити найсприятливішу і доброзичливу атмосферу.

На базікання про те, що пролетаріатові не потрібно опери—уже відповідати, здається, не треба. Проблема наближення оперової форми музики до сучасності, до темпу нашого життя, вимагатиме спеціального обговорення.

СИМФОНІЧНА ТА КАМЕРНА МУЗИКА.

Насамперед треба згадати про організацію Укрфілу. Вона налагоджується, а поки що організацією симфонічних концертів займатиметься державне концертне бюро при оперному об'єднанні. Ті зв'язки, що має наше концертне бюро, дають надію нам ствержувати, що ця справа набере у нас великого розмаху і дійсно художнього характеру. Для симфонічних концертів буде використано оркестр опери поповнений новими музикантами і нашими квартетами: ім. Леонтовича і Вільсона. Обидва вони репрезентують у нас камерну музику і успішно розвиваються: для обох передбачається субсидія із державного бюджету.

ХОРОВА СПРАВА.

До цього часу ми мали на Україні дві великих капели „Думку“ в Києві і „Дух“ в Харкові. Обидві вони одержували субсидії, однак недостатні цілі для одної. На майбут-

ній рік передбачається зберегти одну капелу „Думку“, найдосконалішу по техніці, збільшити їй субсидію і зробити її єдиною Всеукраїнською капелою з мандрівками по всій Україні, з тим, щоб три-чотири місяці вона постійно перебувала в Харкові *) „Дух“ за останні роки не виявив нових досягнень в техніці і підвищенні якості роботи, і його, гадається, перевести на окружний масштаб. Перед Окрвиконкомом піднято клопотання про субсидію. Треба зазначити до того, що на місцях робота капел спричиняється до організації місцевих окружних капел, з яких де-які дуже пристойні, як от Ромеєвська.

Про роботу т-ва імени Леонтовича, що його ми підтримуємо, доведеться хіба відзначити, що є на думці перевести центр до Харкова і налагодити тут регулярне видання „Музики“.

ДРАМАТИЧНІ ТЕАТРИ.

Широким фронтом розкинулася мережа державних драматичних театрів, про які насамперед треба говорити. На цей рік передбачається така мережа театрів на державній субсидії: „Березіль“ у Харкові, театр ім. Франка в Києві, з філією бувшою в Донбасі, а тепер в Житомирі—Вишнівці, театр ім. Заньковецької в Дніпропетровську, театр ім. Шевченка в Полтаві—Донбасі, театр в Одесі, той щой був там, і парешті, в Чернігові. Крім того, державний єврейський в Харкові. Торік ще був окремих театр на Поділлі, тепер замість нього буде франківська філія.

Всіх цікавить перевід „Березоля“ до Харкова. Інтерес до театру величезний. Необхідно зазначити, що перевід театру „Березіль“ до Харкова не випадковий. Ми вважаємо, що театр „Березіль“ є найдосконаліша й найпередовіша і по репертуару, і по техніці, і по напрямку театральна одиниця на Україні. В Києві для нього не було уже відповідної атмосфери: він задихався в Києві. В Харкові, де свіжіша атмосфера, де є більше зв'язків з робітничими масами, для „Березоля“ відкривається ширше поле діяльності. До того ж ми вважаємо підтримувати і сприяти розвитку нових революційних форм мистецтва. Франківці дали дійсно шедевр „97“, але чи не є це найвища точка побутового театру? І чи не тому найкраще йшли у франківців „97“ і „Вій“. Гастролі московських художніх театрів нам яскраво показали, яка низька ще техніка нашого актора. Для українських державних театрів найгірше буде те, що вони „починуть на завтрах“, питанням життя і смерті буде те, ко-

*) При ній гадається організувати дитячий відділ. Його є на думці дооручати організацію Всеукраїнської хорової Олімпіади до десятих роковин Жовтня.

ли вони не будуть посуватися в своїй техніці. Звернути увагу на наші ВУЗ'и драматичні, організувати при театрах студії, — всілякими способами давати культурного актора, а їм самим — працювати над собою.

Передбачалося ще організувати руський державний театр в Харкові, але в зв'язку з організацією руської драми Оксвигонкомом і скороченням наших субсидій — доведеться одмовитися. Так само доведеться одмовитися од організації народного побутового театру. Гадалося створити дійсно художній зразок старої української театральної культури на чолі з її корифеями, бо ширити старий побутовий театр в старих його формах навряд чи є рація.

В репертуарі драматичних театрів поки що особливих цікавих новинок не передбачається. Йтимуть нові п'єси, що приняті до постановок і в Москві. Із нових українських йтимуть «Любов і дим» Дніпровського в «Березолі». Цікаву, жорстоко-уїдливу сатиру написав Куліш, автор «97», на тему нашого «нового» провінціального «побуту». В зв'язку з цією п'єсою треба поставити питання про театр сатири. Для театру сатири ця п'єса золоте дно. Надіємося як це і передбачалося, що «березилці» спроможуться організувати і сатиру в Харкові.

МАТЕРІАЛЬНА БАЗА ТЕАТРАЛЬНОЇ СПРАВИ.

В цьому році, як і в минулому передбачається субсидія з боку держави художнім установам: театральним організаціям і т. ін. Розмір субсидій грохи збільшено.

Але головне на що треба звернути увагу — це на оформлення юридичне наших театрів. Ми цієї рік, і ще до цього часу не розв'язали остаточно; мали цілий ряд непорозумінь і матеріального і юридичного характеру із-за юридичної й матеріальної неопределенності наших театрів.

Нині справа виглядає в такий спосіб: оперові театри об'єднуються в оперове управління (на правах тресту), на чолі якого стоїть управління. Проект декрета подано вже на затвердження до вищих рад. Управління існуватиме на таких правах, як ВУФКУ, ДВУ це б то матиме право юридичної особи, повністю відповідатиме за свої борги, одержуватиме від НКО лише субсидію. НКО належить право ідеологічного керування, затвердження правління, плану роботи і т. п. В своїй внутрішній роботі управління матиме більш самодіяльності і можливостей розгорнути свою ініціативу, як господарчу, так і художню. Оперове управління гадає на цей сезон так організувати справу, що в кожному місті — Харкові, Києві, Одесі — чергуватимуться всі три опери. У Харкові прикладом до половини грудня гратиме Київська опера, а потім Одеська. По такому принципові існуватимуть і драматичні театри. По положенню, яке також вноситься на затвердження РНК, кожний театр творитиме окрему господарчу одиницю, що сама відповідає за себе. Відношення до НКО такі ж самі, як і оперового управління. Управління держдраматичними театрами ми не вважаємо доцільним організувати. Зараз треба дати можливість кожному театрові проявити свою життєздатність. На чолі театрів стоять

директори, які відповідатимуть за всю справу.

Треба згадати ще за абонементну систему. Вона дійсно входить в систему і стає одною з баз наших театрів. Від енергії театрів в розповсюдженні абонементів, від допомоги професійних та громадських організацій залежатиме нормальне, безперебойне життя театрів. А для нас це має ще й те величезне значіння, що дасть можливість вивчити аудиторію, пристосувати до неї наші театри, вирівняти їхню соціальну фізіологію, яка по де-куди буває невиразна, а дуже часто екліктична. В цьому напрямкові доведеться попрацювати далі ще більше.

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО.

Найгірше справа стоїть тут. Є митці, є продукція, але немає попиту, нема стимулу до розвитку. Є художні організації. Передбачається в жовтні виставка картин А. Петрицького, на що УПО вже відпущено кошти, восени передбачається також місцеві виставки АРМУ по містах (Київ, Одеса, Харків) з тим, щоб на зиму спромогтися на Всукраїнську образотворчу виставку. Але й тут перешкоди: в Харкові навіть помешкання нема. Ці виставки, ми гадаємо, штовхнуть і до організації і національної картинної галереї, і до купівлі картин і державними і громадськими органами. Необхідну агітаційну роботу треба повести.

Перед великим ювілеєм.

Лишається рік до того часу, коли радянські країни святкуватимуть великий ювілей — десятиріччя Жовтневої Революції. В ці дні робітничо-селянські маси святкуватимуть свою перемогу над буржуазією, демонструватимуть свої сили, робитимуть підсумки творчої роботи на всіх ділянках радянського державного будівництва.

Уже зараз ведуть підготовчу до ювілею роботу центральна комісія й округові, збираються матеріали, зв'язані з жовтневими днями, підготовляються наукові праці, намічається низка конкурсів на виготовлення мистецьких творів, присвячених великій революції.

Серед останніх особливого значіння набуває конкурс на музичні твори, що його розробляє Вищий Музичний Комітет Наркомосу. За проектом конкурсу оголошується на всі форми музичної творчості, починаючи від хорової і до симфонічної включно. Як бачимо, конкурсні твори розраховані на різних виконавців і різну аудиторію. Хорові твори можуть легко виконуватися в кожнісінькому селі, місті й містечкові, симфонічні переважно в містах, де існують відповідні оркестри. І ті і другі твори потрібні в край. Бо репертуар хорів і досі, не дивлячись на деяке поповнення за останній рік новими творами, по суті ще складається в переважній більшості з народної пісні старих українських композиторів.

А це веде до того, що і досі на урочистих революційних святах разом з новими творами, часом правда, слабенькими з музичного боку, можна чути застарілу і недоречну народну пісню. Великі дні Жовтня вимагають

того, щоб репертуар хорових закладів збагатився новими творами, гідними цього ювілею. Це ще в більшій мірі стосується до симфонічних творів, бо до останнього часу революційної симфонії у нас ще немає.

Досвід музичного конкурсу минулого року доводить, що ця форма стимулювання творчості дає позитивні наслідки, коли в ньому беруть участь кваліфіковані композитори.

Ми певні, що в цьому конкурсі, що оголошується цими днями на музичні твори, присвячені десятиріччю ювілею Жовтневої Революції, візьмуть участь усі композитори радянської України і своєю творчістю внесуть добру вкладку в скарбницю радянської музичної культури.

Разом з цим не можна ще не звернути уваги і на інші галузі художньої творчості, зокрема на літературу. Стимулювати їх розвиток в напрямі виготовлення відповідних Жовтневій Революції творів конче, на нашу думку, потрібно. Стимулювання знов таки в формі конкурсу на художні поеми, оповідання, повісті, де відбулася б Жовтнева Революція, патос революційної боротьби і творчого радянського будівництва. Ці конкурсні твори могли б скласти збірник, що його слід було б видати до жовтневих свят. Художній, ідеологічно витриманий літературний збірник надто потрібний для клубів, хатчиталень, сільбудів.

Отже, належним установам політосвітнім чи видавничим, слід було б оголосити і літературний конкурс.

Звичайно, це треба робити в найближчі часи, щоб збірник з конкурсних творів міг своєчасно вийти у світ.

Г. КОЦЮБА.

Ю. ДУБКОВ.

Залізо-бетонке.

Не сльози, не втому, не злидні,
Я образи, теми знайду
Залізо-бетонні та мідні
Там обрій, тут мури. Іду.
Мій свідок цей вуличний камінь,
асфальтом залитий казан.
У світ незабутнє напам'ять
луною далекий майдан.
Я знаю бетон, пил і камінь,
віками насичений шлях
Вітайте загоєні рани,
вітайте паси дизеля.
Вітайте, наспіли вже муки,
Майбуття далекого дні.
Машини, масиви та гуки.
Як бути поетом мені?

ЛІТЕРАТУРА, КІНО—РАДІО.

Сподіваємося на цілий ряд заходів що до літературних організацій, як здвигу в творчості, але про це треба буде іншим разом і може зручніше в зв'язку з дискусією, що знову почалася.

Кіно — обидва цілу низку новинок, зокрема «Тараса Шевченка», політичне і культурно значіння якого колосальне. Інші: «Тамбур», «Алім», «Кіра-Кіраліна», «Спартак» — нові досягнення в розвитку роботи ВУФКУ.

Радіо — нова справа. Ми на днях одержимо 4-х кіловатну станцію що дасть змогу зв'язатися нам з найглухішими закутками нашої країни, і стане могутнім знаряддям нашої політичної і культурної роботи.

Театр без приміщення.

На весні цього року в Київській «Пролетарській Правді» було вміщено на обговорення низку статтів про Український Народний Театр. До цього спричинилося два моменти. З одного боку—наявність укр. народн. театру разом із народн. артистом республіки О. Саксаганським, що хотіла й намагалась працювати, і з другого—якась специфічна атмосфера в керівничих мистецьких колах, що не давала цьому театрові змоги існувати та й взагалі вважала за непотрібне голосно говорити про те, що ця театральна форма може ще існувати.

Кінець-кінцем автори цих статтів, заперечуючи один одного в деталях, погоджувались у одному, основному—треба дати змогу укр. народному театрові працювати. І в нових, мовляв, обставинах, укр. народн. театр ще має рацію на своє існування.

Приїзд на Радянську Україну корифея української сцени Миколи Садовського, його перебування в Києві, останні його гастролі разом з О. Саксаганським, нарешті оформлення колективу артистів укр. народн. театру під керівництвом М. Садовського у певну мистецьку одиницю—все це ще раз поставило на порядок денний питання, чи буде в Києві постійний укр. народн. театр.

Тепер ніхто вже, після того, як на весні в пресі висловились представники різних мистецьких та громадських кол, не заперечує принципово існування укр. народн. театру в Києві. Але це принципово. Практично ж справа не посунулася, а ні на крок уперед, дарма, що Окрвиконком ухвалив принципово дати укр. народн. театру відповідне приміщення.

А тим часом наближається останній сезон і питання про укр. народ. театр так і лишається «откритим». Ніхто не перечить, але за те ніхто й не дає нічого, крім обіцянок.

Отже час вимагає, щоб справа з укр. народн. театром у Києві була розв'язана і то негайно.

Раз ми не заперечуємо змогу існувати цій театральній формі, раз цей театр має свого масового глядача, в своїй масі не чужого пам'соціально (а це довели останні гастролі укр. народн. театру в Києві), значить треба дати змогу цьому театрові працювати. Конкретно—**треба дати йому приміщення**. Колектив театру просить відповідні органи дати йому приміщення театру ім. М. Заньковецької, старе, ще дореволюційне приміщення українського народн. театру.

Тут, у цьому будинку, під проводом М. Садовського український театр у перше дійшов за межі побутового репертуару, виставляючи на своїй сцені переклади з європейських та руських п'єс, а також перші психологічні п'єси українських драматургів. Тут із великими труднощами й любов'ю пабувалось театральний феквізит, тут ще й досі (тепер без використання) лежать декорації відомих українських художників Бурачка та Кричевського.

Багато могли б розповісти старі стіни театру ім. Заньковецької про те бездоріжжя, яким йшов український театр.

Отже—сам будинок театру ім. Заньковецької—це невід'ємна частина історії взагалі українського театру, це німий свідок багатьох болів, пукань, змагань й перемог. Без того будинку не було б «Березоля», не

було б Франківців і хто-зна—може не було б багато де-чого з того, що нині складає молоду, відроджену культуру Радянської України.

Тим-то й бажання нинішнього колективу Українського Народного Театру взяти для своєї праці саме оце приміщення ми вважаємо за слушне.

1922 року на ювілей піонера української сцени Марії Заньковецької Радянський Уряд України ухвалив назвати її ім'ям цей театр. Цей факт ще раз підкреслив історичне значіння цього будинку.

Пізніше, коли новий український театр тільки по вибивався на дорогу, закінчував свій «ембріональний» період, а поруч квітнула буйним цвітом безоглядна халтура, що не обминула й цього приміщення, якось, ніби, затерли на прилітку цього будинку почесне ім'я. Вкінці припинились тут і халтурні виступи, а приміщення віддано клубові Профспілки Металіст, що йому воно належить і досі. Якийсь час тут ще грав колектив театру Михайличенківців та й на тому і скінчилась театральна епопея цього будинку. На сьогоднішній день від «театру ім. Марії Заньковецької» не лишилось навіть вивіски. На великій сцені вранці-годи бувають вистави аматорів, а все приміщення використо-

вується найбільше, як спортивна зала. Треба зауважити, що й сам район віддалений від великих заводів м. Києва мало відповідає току, щоб тут містився центральний клуб профспілки Металіст. Такому клубові слід би бути принаймні недалеко від району металістів, ну, хоч би в приміщенні колишнього Лук'янівського Народу або що, не говорячи вже за те, що зовсім недоцільно використовувати під клуб велике театральне приміщення. До того ж треба сказати, що для колективу українського народного театру потрібний тільки нижній поверх.

Здається все говорить за те, що прохання колективу укр. народ. театру треба задовольнити, знайшовши заравом для клубу Металіст відповідне приміщення.

Сам Київ кінець-кінцем таки не спромігся розв'язати питання про передачу будинку ім. Заньковецької укр. народ. театрові, не зважаючи на розпорядження Наркомосвіти про те, що театральне приміщення має використовувати взагалі театр, а не клуби чи які інші заклади. Це питання тепер передано до столиці. Сподіваємось, що кінець-кінцем Київ, велике культурне українське місто, все ж таки матиме не тільки принципові постанови та побажання, але й саме реально приміщення для постійного українського народного театру.

Б. ВІРНИЙ.

Годі „балуватись“.

В Харкові організується «Український Народний театр».

Так пишуть по наших газетах.

Це, власно кажучи, не новина. «Український Народний Театр» у Харкові організується щороку (принаймні, що-літа) і найголовніша ознака того щорічного «Українського Народного Театру» в Харкові є та, що кожний, хто хоч трішечки має щось спільного з українською культурою, з спокійною совістю має право сказати:

— «Українського Народного Театру в Харкові досі ще не було».

Організувались українські трупи, грали вони в «Тіволі», бували там випадково цікаві (гастрольні) вистави—і все.

Що-року (принаймні, що-літа) в газетах з'являлись отакі, як оце й тепер, повідомлення про «Український Народний театр», хтось десь щось про його говорив, покладалися на його якісь надії, потім він розпочинав сезон, (з привітаннями обов'язково!) потім починав нудіти, потім надив, суспільство й відповідні «відділи та інспектури» урочисто про його забували, потім він «закривав сезон» (уже без привітань!) і—«кришка»...

Мовляв:

«Покойся, мій друг,

«До радостного утра»

Візьмемо для прикладу минуле літо... Зажаждувалося ніби на щось солідне в тім «народнім театрі».

Були хороші актори (і не мало було хороших акторів!), були красиві балачки, а потім лягла якась мертва рука і важка голова на той театр, і не дала йому «в гору глануть»...

Дивуватися просто треба, як з такою трупою можна було так скандально провести «народний театр у Харкові!»...

Настільки скандально, що підірвана була у де-кого всяка віра в можливість організації зразкового, етнографічно-побутового, справді народного українського театру, гідного і часу і місця...

Столиця Радянської України повинна мати Український Народний Театр. Що до цього—не може, гадаємо, бути двох думок. Але це має бути театр, а не захміття... Це має бути такий театр, щоб міг він відновити і зразки кращої нашої класичної драматургії і йти попліч нового часу...

Це має бути такий театр, що коли хтось запитає нас:

— А що ж у вас є з вашого минулого?

Щоб ми в таких випадках не червоніли, а щоб мали змогу те минуле як найкраще показати...

Отаким театру нам—аж-аж-аж!—треба.

Знову оце, значить, заговорили, про народний театр... Давайте ж тепер уже не «балуватись». Берімося до організації зразкового українського народного театру.

А коли знову йде справа організації трупи, де б могли собі підібрати безробітні актори і всі «яке з ними» (ми й за це всім своїм єством!) то не чипляйте, будь ласка, до тої штуковини дуже серйозної і дуже відповідальної назви—«народний», а збирайтесь собі потихеньку та й грайте...

Побажаємо ми вам і в касу грошей і в ноги спритності, щоб добре вам жилося та вигопаковувалося...

А ми й далі не кидатимемо думки про Український Народний театр у столиці Радянської України, в робітничо-селянському Харкові.

ОСТАП ВИШНЯ.

Серед руських журналів.

(«Красная Новь» № 3—9, «Новий мір» № 8—9).

«Красная Новь» миршавіє і хиріє за кожним днем, чимраз більш. 1926-й рік був цілком невдалий рік для цього першого товстого журналу СРСР, що колись бралася його за зразок при складанні інших товстих журналів. Чим це пояснити? Чи наслідком літературних усеобиць, що знеохотили редакцію, або ж просто мизерністю художньої продукції за минулий рік. У всякім разі останній № № журналу не відзначилися жодним шедевром, здатним привабити та порадувати читачську увагу. Навпаки читачку увагу приспано довгими романами «з продовженням» Євдокимова «Колокола», Чаплигіна «Стенка Разін» і Олексія Толстого «Гіперболоїд інженера Гаріна». Ці романи визначають загальний нудний тон журналу. Решту огріхів у журналі заповнено цілком випадковим матеріалом. Те, що в 6-тім номері «Красної Нові» на першій сторінці пущено сценарій Бабеля (правда з літературного боку досить художній), що в суті є другий переобраз його одеських оповідань, яскраво свідчить про бідність редакторського портфелю. Цю гадку ще більш підтверджує 7-й номер журналу, де першим оповіданням пущено сентиментальний і невдалий твір Ліліяна «Растрата касіра Глотова».

Так само нема літературних видатних творів і в 8-му номері. Вірші надзвичайно хиряві. Як і раніш витягуються, мало не з шкеребертя шаповалівськими, з посмертного есеїстського архіву його недороблені і незавершені твори. Інші віршотворці від Петра Орешкіна до Варвари Вольман в кращім разі наслідують Єсеніна. У відділі прози більшість творів справляє враження технічної зрілості їхніх авторів «Оазіс»—Всеволода Іванова, «Пансіон» Саввича та ін. Їх можна читати та й годі.

Єдине, на чім читач зупиняється з більшою втіхою, це відділ «Од землі і городів», де вищено «Дневник Кості Рябцева»—Побутові шкідці перепущені крізь призму перекивань радянського гімназиста. Публіцистичний відділ рецензованого журналу теж тяжкий так само як і белетристичні. Багато уваги звернено туркізму від соціологічного досліджу Рейснера «Про коран» до ангорських кореспонденцій К. Юста. Літературно-критичний відділ складається з досить ділової статті про Пастернака (поет, що про нього досі широка критика замовчувала) і веселого фельстона Воронського. Крізь жарти цього останнього ми все-ж таки відчуваємо, що редакторів «Красної Нові» і справді «нудно і прикро» і це не тільки з причини літньої остради.

Якщо ж художню бідність 8-го номера можна виправдати літньою спекою, то чим же можна пояснити рахитичність дев'ятого уже осіннього номера журналу. Правда, тут на радість багатьох читачів нарешті кінчився «Гіперболоїд інженера Гаріна». Автор такий обачний, що не вмертвив свого героя, а примусив його просто зникнути, гадаючи видимо як і Понсон-Дю-Терайлі, автор Рокмболя знову відродити свого героя і лати дові романи навколо того самого Гаріна. У всякім разі з нагоди скінчення роману Воронський покваліфікував написати докладну характеристику Олексія Толстого. Ми зовсім не згоджуємося з позитивними висновками цієї

характеристики. Вагання Олексія Толстого між авантурно-детективними сюжетами, дешевими історико-сенсацийними п'єсами та панськими психологічними зарисовками знесилили його хист в усіх цих 3-х напрямках. І в очах кваліфікованого читача приборали його в ореол заподатливого халтурника. Від післяреволюційного Олексія Толстого зостануться тільки «Голубые города» «Хожение по мукам» і «Детство Никиты», решту ж котируватиметься не вище передвоєнної літератури із «Міра приключень».

Крім закінчення «Гіперболоїди інженера Гаріна» в останнім номері притягає увагу «Жилой дом» Алексеева. Оповідання дзипристойніше з усього, що друкувалося останніх місяців у «Красній Нові» і досить несподіване для самого Гліба Алексеева, що досі писав невдачі твори. Вірші разом з молодечими випадами Єсеніна викликають прикре розчарування.

На краще відрізняється від «старенької» «Красної нові» молодий журнал «Новий мір». Бадьористі змісту та умільним доббором матеріалу. 8-й і 9-й номер журналу найбільш вдалі. Відзначився не аби яким твором Константина Хвєдин. Оповідання розміром невелике, але на кількох сторінках він зумів дати дивно-життєвий і соковий образ сільського пастуха. Мова виразна та витримана без претензій. Ще більше тішить читача уривок з роману старого майстра руської прози Сергія Ценського «Канітан Колясов».

Серед віршів цікаво відзначити появу одного з гарних руських поетів Пастернака, що кілька років майже не друкувався в товстих журналах. Пастернак дав «поему про 5-й рік». Уривки цієї поеми тепер довго друкуватиметься в багатьох руських часописах. Публіцистичний відділ «Нового міра» менш цікавий. Майже на рівні неучтва і відсутності естетичного чуття стаття Євдокимова «Про Еренбурга». Цікаво прочитати самописнену статтю Майковського про психологію своєї творчості, що в мемуарнім порядку дає кілька шпигів Єсенінові.

Висновок: загальний огляд останніх номерів цих двох осінніх журналів СРСР показує про «Мертвий Штіль» руської літератури. Разом з цим явно підтверджується першепство «Нового міра» проти «Красної Нові», що поступово втрачає прахильність читачів і письменників.

А ЛЕЙТЕС.

Блок-нот Західної літератури.

♦ Відкриття пам'ятника Шопену. У Варшаві готуються відкрити пам'ятник Шопену. Відкриття відбудеться 17 жовтня з великою урочистістю. Запрошуються найкращі представники Західно-Європейського мистецтва.

♦ Смерть Ізраїля Зангвіля. З приводу смерті відомого англійського письменника романиста Зангвіля щомісячні журнали англійські вмістили тільки коротенькі некрологи. Це пояснюється тим, що колишній емігрант Зангвіль останнім роками почав обстоювати одверто анти-патрістичну позицію.

♦ Нова книга Брусона. Брусон—це автор на цілий світ знаної книги «Анатоль Франс у пантофлях і халаті». Віддав друкувати нову книгу присвячену останнім рокам життя Франса. Попередній реклама, у французькій пресі свідчить про те, що цю книгу зустрінуть з такою самою сенсациєю як і першу.

О. КАНТОРИН.

Не цвіте калина
Не шумлять гаї,
Мабуть я загину
На шляху своїм,
Де за димом очі
Не побачуть світ,
В армії робочій
Я з маленьких лі.
У майстерні гроном
Молоти гудуть.
«Ой, коли ж для голиці
Прокрується путь?!»

ПРАЦЯ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ.

— Ів. Дніпровський написав п'єсу «Яблоневий полон». Закінчує роман «Столиця республіки».

— Аркадій Любченко викінчив дві нові речі «Оповідання про утечу» і «Мадонна з площі». Працює над повістю.

— Ол. Слісаренко готує до друку нову книжку своїх белетристичних творів.

— Микола Хвильовий викінчив повість «Вальтшней». Працює над романом.

— Павло Тичина написав цикл кримських віршів. Працює над великою поемою. ДВУ цього року видає книжку його поезій в перекладі російською мовою (переклади зробили найвидатніші руські поети).

— Копиленко написав повість для дітей. Працює над романом.

— Гордій Коцюба працює над оповіданням з сучасного побуту «Алімент» і готує до друку збірник своїх творів, як раніш друкованих в журналах і альманахах, так і не друкованих.

— Гр. Косинка пише оповідання «Хлібна» (з тюремного життя). Здав до видавництва «Маса» збірку оповідань.

— Бор. Антоненко-Давидович написав повість «Смерть». Працює над повістю «Січ мати».

— Вол. Ярошенко здав до друку велику повість «Гробовище». Випустив до друку книжку поезій під назвою «Серце». Працює над п'єсою «Донкихот».

— Дм. Загуд і Вол. Ярошенко закінчують сценарій для ВУФКУ «Слово о полку Ігореві».

— Г. Осьмачка написав декілька ліричних поезій та закінчує велику поему.

У Плугі.

В квітні 1927 року минає 5 років існування спілки «Плуг». Вирішено розпочати підготовчу роботу до збирання матеріалу до ювілейного № 4 альманаху. До ювілею має бути видано книжку «Спілка Плуг за 5 років», відповідний матеріал до неї вже збирається й розроблюється.

З жовтня місяця розпочинають роботу студії Плуга: дитячої літератури, літературна та критики. Тим часом літературна студія вже свою роботу веде, збираючись щоп'ятниці в помешканні редакції журналу «Плужанин». Чергове число журналу «Плужанин» закінчилося. Замість № 8 має вийти на початку жовтня подвійне ч. 8—9.

М. Б.

♦ Літературний плебесцит в Іспанії. Цікавий вселюдний плебесцит читачських смаків влаштував мадрідський місячник. В наслідок цього плебесциту—Бласко Ібаньес стоїть на 5-м місці. Бароха—на 7-му, а Мартіне Сера зовсім не згадано. Найулюбленішими письменниками є таветні романисти, не відзначені присяжною іспанською та чужоземною критикою.

Толстовський ювілей в Англії. В Англії уже два роки тому почали готуватися до столітніх роковин народження Толстого. Уже заходилися видати повне зібрання творів та листів англійською мовою. Утворено комітет вшанування, що складається з Герберта Уелса, Шоу, Манцфельда, Арнольда, Бенкетта та літературних редакторів найбільш розповсюджених газет.

Фізкультура на Заході.

(ОСОБИСТІ ВРАЖІННЯ).

Піставши від ВРФК України завдання ознайомитися з постановкою фізкультури на Заході, я насамперед поїхав до Польщі.

Коли мирного часу спорт у ній був ще в зародку, то за останні роки спортивний рух там дуже поступив наперед, та тільки по містах, по селах же він і тепер тільки в зародку.

У Варшаві провідний центр всього спортивно-гімнастичного руху, в особі Польського Союзу Спортивних Спілок з Олімпійським Комітетом, що об'єднує спортивні спілки окремих видів спорту усяєї Польщі. На чолі його стоять заступник голови союзу й представники військового командування, що віддає справі спортизації армії й цивільної швидкості дуже багато уваги.

Спортспілки, що в деякій мірі утримуються членськими внесками, здебільшого ж державними субсидіями. З визначніших організацій можна зазначити клуби: «Полонія», «Сокіл», «Макаді», «Академічна спортивна спілка» і робітничі клуби «Іскра», що останніми часами набули популярності серед робітництва. Спортивно-гімнастичний рух—єдиний, і всі організації беруть участь у розигранні спільних календарів.

У Польщі загалом кохається в фізкультурі майже 150.000 осіб, причём у спорті далеко більш, ніж у гімнастиці.

Є одна спортивна газета і журнал з тиражем мало не 20.000 примірників. Для підготовки інструкторів є тільки річні військові і короткочасні цивільні курси.

У школах фізкультуру заведено як обов'язковий предмет двічі на тиждень. Лікарського догляду над фізкультурниками, крім школярів нема.

У Чехословаччині рух поширився значніше, захопивши всі шари людності від малого до великого.

Тут ФК іде в напрямі навчання, її заведено по всіх школах як середніх так і вищих. Тут є три різні осередки спортивно-гімнастичного руху: ФДТІ (спортивна робітничая організація), що держиться платформи КСІ і об'єднує понад 100.000 осіб. Робітничая організація на платформі ЛСІ (об'єднує майже 70.000 осіб) і буржуазна організація (об'єднує 600.000 осіб). Та ріжні буржуазні спортивні спілки (до 400.000 осіб).

У буржуазних організаціях 80 % робітників ще не усвідомило собі класового характеру спорту.

Буржуазні організації живуть з великих державних дотацій та дотацій комунальних господарств, робітничі ж організації мусять задовольнитися тільки членськими внесками, через це розвиток їх гальмується матеріальною скрутою. Відмінна риса Чехословаччини, це переважне поширення сокілської гімнастики над іншими формами спорту. Характерна особливість теж намагання складати фізичні вправи за схемою Демені, але це дуже мало вдається.

По всіх організаціях, надто буржуазних за найвищу міру досконалості вважається ріжні екілібристичні, акробатичні вправи на пристроях, що в нас уже давно минулося.

Другою відмінністю є захоплення масовими рухами і частими виступами. У чехів не рідко трапляється, що одночасно виступає 3—5 тисяч осіб.

Третя відмінність—втягування в фізкультуру дорослих. Часто густо ми можемо зустріти на вправах 40—50 літніх чоловіків та жінок, що хочуть підтримати та підсилити своє здоров'я фізкультурними способами.

Цілими родинками вони зв'язані з своїми організаціями і завжди готові підтримати й охороняти їх. Вправи відбуваються дуже жваво та велелюдно з революційними співами в робітничих організаціях, з фашисько-войовничими співами—в буржуазних. Робітництво дуже цікавиться радянською фізкультурою. Все що стосується радянської фізкультури вислухується з великою увагою. Чеські спортсмени нетерпляче чекають спортивної зустрічі з радянськими фізкультурниками, особливо на майбутній всесвітній спартакіаді 1928-го року.

Інструкторський склад в Чехословаччині підготовляється на короткочасних курсах, причём за роботу інструкторам в робітничих організаціях, крім головним керівникам, нікому не платиться. Це громадський обов'язок.

Кожна з організацій має свої органи преси, причём організація ФДТІ останніми часами розвинула велику видавничу діяльність, видаючи не тільки журнал, а й поти і популярну літературу на допомогу інструкторам в методичних та спортивно-технічних питаннях.

Наймогутніший робітничий спортивно-гімнастичний рух розвинувся в Німеччині, де цей рух почався ще 35 років тому. Нині серед робітничих спортивних організацій там є до 1 мільона 500 тисяч чоловіка. Правда, в буржуазних організаціях є понад 6 міль. чоловіка, та зате з них мало не 70 % робітників, що коли завгодно можуть піти за прикладом своїх передових товаришів з робітничих організацій.

У фізкультурних вправах бере участь дуже багато людей старших 30—35 років віку, по школах та вищих школах фізкультура обов'язкова.

У Німеччині нас дивує надзвичайно свідоме відношення до фізкультури. Особливу увагу звертається на гігієну побуту, режим дня та природні чинники: сонце, повітря, воду.

Комунальне господарство впоряджує дитячі та спортивні майданчики.

Є в Німеччині два величезних стадіони на 60.000 людей: один у Грюневальді (передмістя під Берліном) другий—у Франкфурті на Майні.

Великий стадіон упорядкований коштом саксонського робітництва є в Ляйпцігу (на 15.000 людей) і в Дрездені (на 20 тис. людей). У кожній школі є гімнастична зала де вечорами працюють гуртки дорослих.

Наймогутніша робітничая організація є «Фіхте». В ній тільки в самому Берліні є понад 50.000 осіб.

Організаційною структурою робітничий спортивно-гімнастичний рух у Німеччині єдиний, у середині ж його є дуже опозиція, що ґрунтується на платформі червоного спортінтерну і держить з ним найближчі стосунки, і може коли завгодно відокремитись у секцію КСІ. Про спільну одностайну роботу СРСР порозуміється з німецьким ро-

бітничим союзом. Ця угода зміцнить і підсилить спортивно-гімнастичний рух в обох країнах.

Викладачі фізкультури вчаться в спеціальних вищих школах: у Шпандау (передмісце коло Берліну), у Грюневальді, у Франкфурті на Майні.

Інструктори (тренери) у буржуазних організаціях платні, в робітничих же здебільшого безплатні—це громадський обов'язок.

Фізкультурні гуртки в Німеччині мають таку організаційну структуру: кожний робітничий гурток об'єднується відповідним спортивним або гімнастичним союзом. Решта ж спортивних спілок об'єднується ще зверхнім органом—«союзом спортивних союзів». Буржуазні організації, крім об'єднання загально-німецького, мають ще всесвітні окремих формами спорту.

Країна класична розвитком свого спорту і гімнастики є Швеція.

Ще сто років тому шведи своїм зростом далеко відставали од інших західних народів, а через росповсюдження сухот були на порозі зvierдіння. А зараз коли 20 % народу кохається в фізкультурі, сухотники трапляються серед них дуже рідко.

Шведи вражають своїм здоров'ям, особливо своєю статуристю, що в великій мірі залежить од шведської гімнастики найбільш поширеної в Швеції. Розумне чергування ріжних форм спорту з шведською гімнастикою, що ґрунтується на наукових підставах, виховує здоровий тип здорової людини.

Гімнастика й спорт до такої міри поширені, що міським коштом утримується особливо навчителів. Щоденно в парках та інших громадських місцях вони провадять вправи з охочими. Міським коштом устатковано багато спортивних майданчиків та стадіонів і один величезний в Стокгольмі на 25.000 чоловіка.

Найменша країна своєю територією вражає буйним розвитком спорту—Фінляндія. Гімнастика в загальному циклі способів фізкультури відіграє незначне місце. Боротьба за існування, що ґрунтується в Фінляндії серед тяжких природних умов, вимагає від кожного громадянина сили, вправності та витривалості, і природна річ, кожен намагається опанувати ті форми спорту, що ними можна як найшвидше досягти зазначеного фізичного розвитку.

Над усе в Фінляндії розвинений природний рух, особливо ж легка атлетика, лижі та боротьба, і не дурно Фінляндія, маючи всього тільки 50.000 спортсменів, дає всесвітніх рекордсменів.

Усім відомі імена фіннів: Нурмі, Рітала, Колейхманина та інші. Знаменна річ, що у Фінляндії село бере участь в фізкультурі не менше ніж місто: наприклад $\frac{2}{3}$ гуртків працює по селах і тільки $\frac{1}{3}$ —по містах.

З організаційного боку структура їх схожа на німецьку, але тут робітничий союз порівнюють сильніший. Останніми часами в ньому значно зміцніла опозиція, що гордиться до КСІ і не зважаючи на заборону Людерна охоче бере участь у змаганнях з СРСР.

Щоб популяризувати спорт є дві спортивні газети, видавничая ж діяльність мало розвинена: з літератури користується здебільшого шведська.

Таким чином, маленький нарід уміючи пристосовує фізкультурні способи, щоб зміцнити свою життєздатність.

Д-р Блах.

Музика.

Організація українських музичних сил.

(На обговорення).

З 1922 року почалося досить інтенсивне збирання українських революційних музичних сил. Хоча випадковим приводом до цього послужила організація комітету по влаштуванню померлого композитора М. Леонтовича (в дальшому цей комітет перетворився у всеукраїнське музичне Товариство ім. Леонтовича)—однак ясно, що причини й стимул до цього збирання лежали далеко глибше.

Жовтневі події не могли не відбитися й на найбільш відсталій галузі українського мистецтва—музиці. Великий попит на революційну музичну літературу з боку міських вокально-хорових гуртків (клуби, школи то-що), що перешли на нові рейки, і утворення таким чином певного музичного ринку та корінні зрушення в світогляді передових композиторів, що в свою чергу відбивали глибокі психологічні зміни в громадській думці під впливом Жовтня—все це, поряд з іншими причинами, послужило ґрунтом до зросту нових організаційних форм в українській музиці.

Спочатку збирання музичних сил йшло лише під знаком національного самовизначення в музиці й тому мало вузький та обмежений характер. Соціальні мотиви та питання кваліфікації не мали місця в організаційній роботі Товариства ім. Леонтовича, що за того часу виключно репрезентувало громадську музичну думку. Отже, робота Товариства неминує носила специфічне тавро просвітництва й провінціалізму.

Організаційний «переворот» в Товаристві 1923 року потяг за собою до деякої міри й зміну художньо-ідеологічного напрямку. Кинути були гасла—«Жовтень в музику», «Геть музичну неписьменність» і «Музика—насам».

Однак музичне оточення в Києві, що мало певні історичні традиції, не змогло не відбитися на психіці навіть і передових музик, а художньо-ідеологічний авторитет старих композиторів (Лисенко, Леонтович) справляв і далі певний вплив на них. До цього ще слід додати однобоку організаційну структуру Товариства, що була скерована виключно на охоплення хорових закладів, відсутність зв'язку з всевітнім музичним рухом та невиразну ідеологічну платформу Товариства.

Цих хиб Товариство не позбавилось і до останнього часу. Доказом цього може бути стаття І. Туркельтауба «Підсумки пленуму Т-ва ім. Леонтовича» («К. і П.», квітень ц. р.). В ній між іншим не двозначно зазначалося, що Товариство в своїй роботі безнадійно відстає від темпу життя й займається просвітництвом. Це все звичайно викликає потребу шукати нові організаційні форми товариства та точніше виявити певну класову платформу його.

Товариство в сучасний момент об'єднує музик переважно по національній ознаці. Це значно обмежує його роллю. На далі Товариство має об'єднувати незалежно від національності всіх, хто на протязі певного часу працюватиме на терені України і братиме участь в творенні радянської музики.

Поza цим назвичайно важливий другий принцип—певне відношення до музичного мистецтва кожного з членів Товариства,

інакше кажучи—музична кваліфікація. Треба повнотою позбавитись тієї організаційної структури, що була особливо до 1924 року, коли до лав Товариства входили взагалі всі, хто «любив рідну музику»—кооператори, громадські діла і т. д. Організація Товариства має бути на суворовиробничій основі, тобто таким чином, щоб кожний член міг бути зарахований до тієї чи іншої музично-виробничої категорії й на нього можна було б покласти певні художні завдання.

Третій принцип—в організації Товариства мусить бути революційна платформа.

Час остаточно сформулювати й виявити Товариству свою революційну платформу та взяти певний і витриманий ідеологічний курс. Зрозуміло, що при цьому доведеться розлучитись з де-якими традиціями. Так всеукраїнському музичному Товариству, що прагне до пролетарського характеру мистецтва і має в дальшому зробити певний художньо-ідеологічний вклад у всевітню музику, не зовсім личить патронат такої ідеологічно невиразної постаті, як Леонтович, при всій до його пошані, як видатного хорового композитора.

Товариство повинно поширити обсяг своєї роботи і не задовольнятися керівництвом лише хорових капел та гуртків. Поступово воно має взяти під свій художній контроль усі музичні заклади на Україні: опери, оркестри, квартети то-що. До цього часу за об'єктивними умовами—надзвичайний вплив руської музичної культури в містах, розпорошеність українських сил та слаба кваліфікація їх—робота Товариства йшла переважно в напрямку задоволення художніх потреб сел та невеликих міст. Тепер необхідно скерувати виключну увагу на великі міста. Це не значить, що нам треба відкинути й обслуговувати власними силами свої опери, оркестри, квартети, то-що. За браком музичних сил ми з таким завданням не можемо справитись. Нам треба лише збільшити свій художньо-ідеологічний контроль над музичними закладами і примусити зрусифіковані академічні сили працювати на користь української радянської музики. Цього можна добитися дуже легко, бо серед останніх помічається певне зрушення в бік української музики, і можна нарахувати чимало осіб, що не за страх, а з сумлінням працюють.

Що до творчих досягнень Т-ва, то тут справа залишається й досі слабою. За весь час існування Т-ва не виникло жодного технічно-формального положення в музичній творчості, що сприйнялося б хоч частиною композиторів та нагадувало б нові формальні принципи в українській музиці. Кожний композитор працював окремо. Отже зараз цілком настигла справа—утворення в межах Товариства асоціації революційних композиторів, що в найближчому майбутньому повинна перетворитись в суто-пролетарську. Тут особливо буде потрібний добір за суворовиробничою ознакою.

Поруч з композиторською асоціацією надалі можуть виникнути в міру потреби, інші асоціації з певним напрямком діяльності: режисерська, оперно-драматична, диригентська то-що.

Великим ідеологічним провідником є постійний серйозно-поставлений музичний журнал. При Т-ві видавався весь час журнал «Музика». Не зменшуючи де-яких відраних сторінок цього місячника—добре поставлена хроніка, але майже виключно хорова, зацікавленість закордонним музичним життям т. інш.—доводиться все-ж сказати, що він далеко не задовольняв усіх музичних потреб. Це особливо торкається викривання хворобливих ухилів та шукання нових шляхів у музиці з формального ідеологічного боку. В цій площині не було жодної статті вартості уваги. Журнал мав специфічний академічний відтінок, і це поруч з браком коштів спричинилося до цілком природної смерті його.

Отже музичний журнал має бути такий, що не тільки відбивав би поточне музичне життя, але й значно більше—бойовим органом революційної музичної думки, що висвітлював би розвиток музики.

Роботі Т-ва шкодить одірваність його ЦП (Київ) від центру нового музичного руху (Харків). Крім згаданого вище впливу київського оточення й старих традицій, провінціальне місце перебування ЦП відчувається на кожному кроці роботи Т-ва. ЦП завжди заднім числом реагує на музичні події. Все це значно зв'язує діяльність поодиноких робітників Т-ва в Харкові та затримує переведення в життя багатьох швидкоплинних організаційних завдань. Тому найближчим же часом необхідно перевести ЦП до Харкова.

Поруч із суто організаційними питаннями, велике значіння має і видавнича справа. Надзвичайно слаба музична продукція ДВУ та інших українських видавництв, повна відсутність української музичної літератури для музичних шкіл, оркестрів то-що,—все це становить під загрозою справу українізації музичних закладів та зводить на нівець організаційну роботу Т-ва по збиранню українських музичних сил.

Видавнича робота Т-ва була весь час дуже слаба й обмежувалась переважно виданням хорових збірок (за браком коштів).

Вищі музичні діялки залишилися в стороні, і тому не мали стимулу до розвитку. Видавнича справа надалі повинна йти не на власні кошти Т-ва, а в розумінні ув'язки його роботи з ДВУ та іншими видавництвами, (видання музичних творів за певним планом, художній контроль Т-ва над музичними секторами і ін.).

Отже, для збільшення продуктивності роботи Т-ва й пристосування його до сучасного життя, необхідні такі зміни в організаційно-ідеологічній структурі його: 1) об'єднання всіх музичних сил що працюють на терені України, головне по соціальній ознаці; 2) точніше визначення революційної платформи, неспокитна ідеологічна лінія в роботі, а в зв'язку з цим зміна назвиська Т-ва; 3) поширення художньо-ідеологічного контролю на всі музичні заклади України (оперне об'єднання); 4) заснування в межах Т-ва асоціації революційних композиторів; 5) видання музичного журналу як бойового органу революційної музичної думки; 6) збільшення дисципліни серед членів Т-ва; 7) зв'язок з видавництвами і налагодження видавничої справи і 8) перевід ЦП до Харкова.

При виконанні цих умов, а також і низки інших дрітюрних, Т-во зійде на широкий шлях радянського музичного будівництва.

В. КОСТЕНКО.

Нові видання.

Сергій Кремньов. «МОЛОДІ РЕВОЛЮЦІОНЕРИ», п'єса на три картини. Переклад з російської Д. Грудини. ДВУ. Юнсектор. 1926 р. Стор. 53. Ціна 25 коп.

Бідність на сюжет—загальна хвороба нашої драматургії. В дитячій літературі, що найбільш серед інших, це відчувається найгостріше. Піонери добираються закордон до своїх товаришів і щасливо туди прибувають—це сюжетна схема більшої частини творів юнацької літератури. Від того, як побудувати дію, як використати засоби фантастики—залежить успіх тої чи іншої з подібних п'єс.

«Молоді революціонери» не можна зарахувати до ліпших п'єс на цю тему. Дію побудовано схематично. Мотиви вчинків героїв чисто механічні і раз-ураз це зовсім не задовольняє. Драматичного стержня немає. Події плывуть «за водою» не утворюючи будь якої колізії. Фантастики, власне, немає, замість неї дається просто неумотивовані положення, для цієї у реалістичному плані побутової п'єси (пограють на пароплав, матрос відразу розуміє їх мову, несподівано з'являється трибун і т. п.)—все це зроблено механічно і цьому не вірши. Що до діалогу, то з ним найгірше. Ні як не відчувається що говорять діти. Очевидно, пропачуючи правильну мову, автор аж надто суворо додержав синтаксис. Але це пішло не на користь п'єси, бо зміло з неї життєвість та соковитість діалогу. До постановки п'єси буде важкувата в шкільному театрі, бо потрібне чимало таки декорацій.

Ю. Смоліч.

А. Кли. «ПОЕЗІЇ ЧЕРВОНІ БРИЗКИ». Миколаїв, 1926, стр. 32, ін 32°, тираж 1500.

Ще один поет із робітничої верстви, раніше працював на заводі «Наваль», а тепер працює на заводі Марті. Те що останній час А. Клинові прийшлося трошки жити на селі звязало, очевидно, давню селянську жилку з його робітничими мотивами—і маємо в особі цього автора початківця справжнього робітничо-селянського поета, з неусталеною технікою, але усталеною ідеологією пролетаріату.

Що правда школа російських поетів «Кузніці» проривається у цього автора не характерними символічними образами і неукраїнськими зворотами, як от:

«Немаю ж ні кроки
Ступають стурбовано
З обличчями хмурими
Гроз»—

або—«Хай вітер смалкий
Мекучий остуде.
Ваш кратер страстей»—

але це явища досить рідкі у поета і ми звертаємо увагу на них лише для того, щоб автор од них швидше одкараскався, жерейшовши на ґрунт української революційної традиції в літературі.

Разом з тим, такий конкретний епітет, як «вітер смалкий», або епітети в уривковій вірші «Стогін землі, де «сірі плямовані смуги» землі повиті туманом густим, що довго не бачили плуга дивляться «оком рудим», і бажають, щоб «землю бугрясту, нікчемну» той плуг зробив родючою,—всі ці конкретності вислову доводять, що Клинов має реалістичну вдачу і йому не по дорозі з оджитками символістичної поезії.

Підкреслюємо, до поета зараз не можна ще ставити великих вимог, як до зрілої творчості, вірш його ще не міцний, але певні ознаки для розвитку він подає.

Впадає в око таке явище: коли А. Клинов пише про завод, машину, робітника—вірш у нього конкретний ясний, відчуття безпосереднє,—коли ж пише про село, про Галичину—то відбійного в поета стають загальники, схема—як раз протилежне тому, як пишуть, приміром, про завод плужани.

Ось малюночок роботи заводу:

«Гори заліза плавимо жаром,
У форм тіло лем.
Молот влучно ритмічним ударом
Полосу тівно б'є...
В горах палають вогнені чуби—
Лижуть тіло іскри.
Жили набрякли—мокріють лоби,
Клянуть в ногах іскри».

Враження безпосередньої власної праці, навіть наших технічних недосконалостей передає вірш Клина.

Характерною ознакою віршів Клина є стиснутий ритм, уривчастий і точний і добре склепаний склад говірки.—Ось «Делегатка».

«Смутляний вид,
У тіла бронза.
Мервона хустка
Стан гнучкий.
Дивлюсь у слід—
Кремезна, дужа,
Рум'янить щокі
Крок швидкий.
По трапу звук.
Ступає хутко...
Залізний кінь
Біжить по рейках
Вона керує
Ним що-дня» і т. д.

У друга характерна риса портретна конкретність більшості його поезій: «Онисько-піонер», «Батрак», «Комсомолец Авраменко», «Вантажники», «Рудий», де змальовані ті, що ходять у церкву, «Пролетар» і т. д.

Взагалі в поезії Клина помітно борються два початки—міцний міський—індустріальний мотив і радянська селянська ідилія,—для першого конкретно—матеріалістичний словесний вплив, для другого плакатно-схематична образність та урівноважена ідилія радянського села, що до речі, часто неприємно вражає своєю розбіжністю з справжнім станом у сучасному селі. Тут у Клина і одиодушний сільський сход і «комнезамож гуртує колективну артілю», і голова пропонує трактором поле орати, зразу ж на курси тракторні посилають Панаса—і трактор одразу глибоко крає степи. Так само й про батрака й неможливість для яких:

«Що-дня перемога:
В заводі, у полі
Тракторами ниву оре».

Для української пролетарської літератури поява такого чисто робітничого поета, що навіть село погано знає—таке вище треба вважати за приємне: воно зайвий раз розбиває твердження, що на Україні майже немає українського пролетаріату. Письменників без певного ґрунту не буває, з нічого вони не родяться.

Василь Сонцвіт.

Квітки надіслані до редакції.

ВИДАННЯ «КНИГОСПІЛКИ».

В. Дога. Навчання грамоти. Спроба методики, ст. 95, ц. 90 коп.

Виміри на землі в практиці трудової школи (Геодезичні роботи), ст. 40, ц. 60 коп.

М. Панченко. Свято врожаю, ст. 40, ц. 28 коп.

Проф. Оскар Кельнер. Основи годівлі. З сьомого німецького видання,—переклад О. Мельника, ст. 243, ц. 2 карб. 20 коп.

В. Вісницький. Практичний підручник виноградарства, ст. 99, ц. 1 карб. 10 коп.

К. Панченко. Машинні та тракторні товариства (як їх організувати та проводити роботу), ст. 96, ц. 40 коп.

Ол—р Филиповський. Сільсько-господарська досвідна справа. Підручник для вищих шкіл, ст. 153, ц. 2 карб.

В. Колунов. Курс загального рослинництва, вип. 1, з рос. мови переклав Я. Лещенко, ст. 160, ц. 1 карб. 70 коп.

Проф. П. Вовк. Сільсько-господарське машинознавство. Частина друга, ст. 106, ц. 1 карб.

О. Шадилов. Як облімати врожай та цукровість буряків (порада за даними досвідних установ України), ст. 51, ц. 25 коп.

Хорові капели на провінції.

(М. Прилуки).

Весною цього 1926 року в м. Прилуках після довгої підготовчої праці був організований хор в кількості 45 душ, під керівництвом Г. П. Джиги.

Після цього був випроблений статут, затверджений Прилуцьким відділом Політосвіти. По клопотанню Політосвіти, Окривконком було асигновано для капели на 6 місяців, до 1-го жовтня 700 карб.

Основною метою капели є популяризувати хорове мистецтво в колах радянського суспільства, засобом улаштувань концертних виступів. З часу існування відбулося 5 концертів.

До репертуару увійшли твори таких українських композиторів: Леонтовича, Стеценка, Лисенка, Демущького, Богуславського, Вериківського, Попадича, Верховинця, Толстякова, Козницького й інші. Організацією капели порушено питання про заснування філії муз. т-ва ім. Леонтовича в Прилуках.

(М. Ромни).

Роменська хорова капела під керівництвом Воликівського уперто працює чотири роки на полі музичного мистецтва. Працюючи студійно капела на жерший виклик тої чи іншої організації улаштовує концерти.

Роменський Окривсблуд дає їй невеличку дотацію, крім того капела користується постійно помешканням.

Що ж до матеріального забезпечення з боку політосвіти і Окривконкому, то тут справа далеко не розв'язана. Капела в останній час не має жодних засобів для існування, і не дивлячись на уперту чотирирочну роботу товаришів, зараз хоровій капелі загрожує розвал.

Г. П.

Культурно-мистецьке життя Одеси.

Після літнього періоду знову розпочається енергійна робота на різних ділянках культурного життя.

Як і треба було сподіватися, організація української державної опери в Одесі стала предметом загального інтересу. Оперою цікавляться, чекають на її відкриття.

Почалась робота в Одеській філії Всеукраїнського Музичного Т-ва ім. М. Леонтовича. Це Т-во в Одеських умовах є одна із перших громадських організацій, де ініціатива музичних робітників може знайти собі широке поле.

За пророблену роботу в минулому сезоні Т-во давало звіт перед Окривкомісією в справах українізації. Комісія визнала велике значіння праці Т-ва й визнала за потрібне клопотати про підтримку Т-ва з боку політосвітних органів. Політосвіта обіцяла з нового бюджетного року постійну дотацію, Управління Сельбудами теж йде на зустріч Т-ву й перспективи роботи цього Т-ва як-найкращі.

Зараз Т-во готує в своїй хор-студії за керівництвом проф. Муздріамі Миколи Білінського, та під орудою диригента—професора Костя Пигрова висококваліфіковану зразкову хорову капелу, що має перетворитися в окružну капелу ім. Леонтовича.

Утворена студія кобзарського мистецтва, що має на меті утворити кобзарську капелу, організувала низку вокальних ансамблів. Струнний квартет Т-ва, під орудою відомого квартетиста проф. Йосипа Пермана вже розроблює програм на цей сезон,—в першу чергу готує для прилюдної ілюстрації квартету українських композиторів (Козницького, Костенка, Сениці, Лятошинського).

Серйозну роботу пророблює Т-во в своїх лабораторних секціях—в першу чергу в секції композиторсько-творчій.

Почав готуватися до сезону і державний український драматичний театр

Вивченню історії, соціального й економічного розвитку степової України буде присвячений новий український науково-громадський журнал, що має виходити з жовтня місяця в Одесі під тією ж назвою «Степова Україна».

Петро Свй.

Одеська Держдрама.

Одеська укрдерждрама відкриває сезон на початку жовтня.

Репертуар складається виключно з п'єс нової української драматургії та сучасного європейського репертуару. Піють такі п'єси, як: «Ревізор» Гоголя (режисер Тинський, худ. Маткович), «Собор Паризької Богоматері» — Гюго (реж. Вільнер, худ. Ердман), «Кінець Криворильська» (реж. Василько), «Біла гвардія» — Булгакова (реж. Юра).

Театр збагатився новими українськими п'єсами, що є цінним вкладом в українську культуру та мистецтво. До таких п'єс можна зарахувати: «Іду» — молодого українського письменника Микитенка, «Любов і Дім» — Дніпровського.

В складі трупи залишилися найкращі сили минулого сезону. Запрошено також нових акторів, як Асмоловська, Варецька, Хорошун та режисери Василько, Тинський, Вільнер, Глаголін та Юра. Укрдерждрама починає сезон при повній підтримці широкої радянської суспільності. В складі художньої ради театру входять представники українських радянських культурних організацій. Для притягнення трудового глядача, Укрдерждрама організує широку абонементну систему. При театрі працюватиме студія для підготовки українського акторського молодняка. Актори театру керують драмгуртками по робітничих клубах. Матеріальний стан театру не зовсім добрий. Дотація Наркомосу становить 20 тис. карб., що складає лише 67% дотації минулого року. Ще досі невідомо, чи дасть матеріальну допомогу українській держдрамі одеський окрикком, а це створює чималі труднощі.

Культурні огнища.

(МУЗЕЇ УКРАЇНИ).

Говорити про значіння музеїв в справі вивчення історії соціального розвитку України не доводиться: там зосереджуються різні твори матеріальної й духовної культури, ознайомлення з якими дає глядачеві часто-густо більш ніж цілі томи книжок.

Музейна справа на Україні по суті розвинулась лише з часів революції. Бо за винятком кількох музеїв переважна більшість утворена в часи революції. Отже подаємо короткі відомості про них.

Полтавський державний музей ім. В. Г. Короленка. Музей склався із експонатів музею б. полтавського земства, збірки мініст. народної освіти, місцевого етнографічного музею, збірки творів Ярошенка (подарунок його дружини) і взагалі має до 200.000 номерів. На жаль за браком місця, музей не може цілком демонструвати свої великі культурні скарби.

Чернігівський державний музей об'єднує в собі б. музей Тарновського, музей панського побуту із річей гр. Милорадовича та річей зібраних під час революції; має багатий археологічний відділ. Експонатів до 30.000 і в цьому році устаткував всі свої відділи в одному будинку.

Б. Наталієвський, тепер Володимирський (од села Володимирівки на честь В. І. Леніна), організовано в 1920 році, знаходиться в б. маєтку Харитоненко (в 12 верстах од ст. Гуті, Богодухівського району на Харківщині). Має єдину на всю Україну і другу в РСР збірку старовинного, переважно новгородського та старогрецького іконописного мистецтва 13—14 століть. Улаштований на два відділи: а) панський побут нової доби (буржуазної), б) старовинне мистецтво — в церкві, парочито збудованої для музейних матеріалів архітектором Шувєвим, в стилі XV століття, з варіантами XVI—XVII

Шахи й шашки.

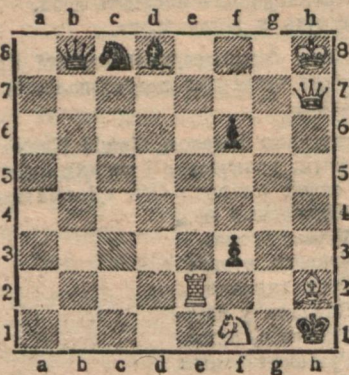
За редакцією І. Я. Янушпольського.

№ 33, 26 вересня 1926 року.

Умовні значки: Кр — король, Ф — ферзь, Т — тура, С — слон, офіцер, К — кінь, а — пішак.

Завдання № 30.

Р. Леопольд. Deutsche Schachzeitung.

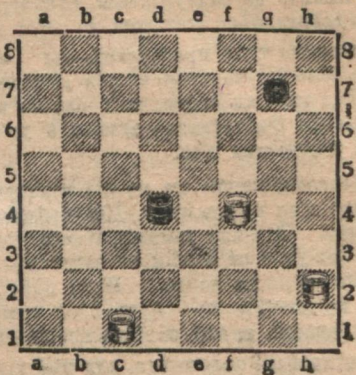
Білі — Кр h3 Фh7 Те2 Сh2 Кf1 (5)

Чорні — Кр h1 Фb3 Сd8 Кc8 п. f3, f6 (6)

Мат за 2 ходи.

Етюд № 29.

П. А. Сльозкіна. .64°.

Білі — Д c1, f4, h2 (3)

Чорні — Д d4 ш. g7 (2)

Білі виграють.

ХРОНІКА.

У Центральному шаховому гуртку (Правління Донецьких залізниць, ма'дан Феєрбаха) почався кваліфікаційний турнір 2-ої категорії.

24 вересня почався турнір Харківської округи — учасники з Волчанська, Ахтирки, Коломаки Люботіна, Печенега і др.

ст. До того є рідкі уніки із царини малярства, різьбарства, металопластики, шитва.

Цю надзвичайно дорогу збірку під час революції зберіг організатор Володимирського музею і московської Трет'яковської галереї Черногоубов.

Луганський державний соціальний музей Донбаса розпочався із збірки подарованої м. Одесою зразків нового малярства: з 1924 року музей розгорнувся в соціальний, з відділами виробництва, професійного та революційного руху в Донбасі і побуту Донеччини; має до 2½ тисяч експонатів.

Ізюмський державний — головні збірки з археології і так званої москритичної культури (8.000 примірників) та по природі Ізюмщини. В біжучому році музей збагатився примірниками корисних копалин — фосфоритами, торфом, буровугіллям і инш. Є невеличка збірка з побуту малярства та історії.

Під час денікінщини було спалено велику збірку з історії революційного руху на Ізюмщині.

«Душею» цього музею є археолог Сібільов, що з'явив зацікавити і втягти до музейного діла робітництво Ізюма і Донбасу і цим шляхом зловив кошти для роботи по всьому басейні Донця.

Херсонський музей — археологічний і природознавчий місцевого значіння.

Конотопський, заснований істориком Лазаревським, містить відділи: історичний, побутовий, малярський — картини, ікони та др.

Роменський — збірки мішані: історична, побутова, мистецька.

Гадяцький, в б. будинку М. П. Драгоманова, зовсім невеликий музей; головне його майно — це речі Драгоманова; історичні документи, книги.

Глухівський, нині згорнутий в двох кімнатах, красується старовинним українським парцеляном 18 віка та др. виробами (Київщини, Чернігівщини, Волині) і має невеличку археологічну збірку.

Лубенський — в стадії розвитку — збирає і має де-що по природознавству, історії, малярству. Збірки **Сокоринська** (б. Павла Галагана) і **Тростянецька** (б. Скоропадського), які збереглися під час Революції, репрезентують здебільшого копії старих майстрів, є оригінали

другорядних майстрів; є парцелян, скульптура і трохи старовинного меблю.

Нині для цих збірок ремонтується будинок в Прилуках.

Старобільський організовано за час Революції, містить відділи: побутовий та місцевої природи.

Районний музей в Вовчі має збірку з розкопок Салтівського могильника (т. з. Салтівська культура) та річі побутові й історичні.

Сумський округовий, маючи в основі велику збірку Ганзена українського та російського парцеляна та старовинного шкла, ще має декілька десятків зразків нового малярства — переважно російського, небагато побутового матеріалу. Музей засновано під час Революції.

Маріупольський, округовий, розпочався товариством вивчення місцевої природи під час Революції; його експонати — по місцевому виробництву економії та природи.

Олешківський, закладений в 1923 році з ініціативи двох студентів; містить невеличку збірку по археології та мистецтву. Існує на власні кошти.

Державні музеї підлягають безпосередньо НКД УРСР, а окружні та районні — місцевій владі і перебувають на місцевому бюджеті.

За час з 1919 року музеї проробили дослідчу роботу в галузі археології, корисних копалин, побуту та українського мистецтва; цю роботу здебільшого проваджено коштами самих музейних робітників. Музеї поповнюються різнорідними річами: так за останні два роки в державні музеї поступило більш 40 пуд. срібла, переважно церковних річей.

Питання про будову центрального музею в Харкові було знято ще в 1924 році і тепер, в зв'язку з наступним десятиріччям Жовтневої Революції, стає на чергу денну; одночасно виникає ідея про концентрацію окремих унікальних річей і збірок Всеукраїнського значіння. Разом з цим постає питання про повернення Україні різних історичних документів, картин, книг та др. вивезених на північ царським урядом. Більшість вивезеного перебуває в Ленінграді і частково в московських музеях.

За постановою НКД од 14—9, 6. р., зараз проводиться об'єднання музею українського мистецтва і Археологічного з Всеукраїнським соціальним музеєм.

Н. А.